

Maanomistaja

Parainen, Trunsö Kummelskär

Luontoselvitys vuonna 2024

6.5.2025

Luontotieto Keiron Oy

Hanke: Parainen, Trunsö Kummelskär, ranta-asemakaava, luontoselvitys 2024

Toimeksiantaja: Maanomistaja Ilari Schouwvlieger

Valmistumispäivä 6.5.2025

Teksti ja kuvat © Luontotieto Keiron Oy 2025

Tekijät: Julia Palorinne, Susanna Pimenoff

Pohjakartat © MML 2025

Kansikuva: Kummelskärin kivikkoisessa etelärannassa kasvaa merikaalia.

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Selvitysalueen sijainti ja yleiskuvaus	1
3	Taustatiedot.....	2
4	Kartoitusmenetelmät.....	3
4.1	Luontotyyppien ja kasvillisuuden kartoitus.....	3
4.2	Linnuston kartoitus.....	3
5	Kohteiden arvottamisen perusteet.....	4
6	Luontotyytit ja kasvillisuus	5
7	Pesimälinnusto	15
7.1	Linnuston yleiskuvaus.....	15
7.2	Huomionarvoiset lintulajit.....	15
8	Muu lajisto	18
9	Johtopäätökset ja suositukset.....	20
10	Lähteet	24

Liite 1. Havaittu lintulajisto vuonna 2024

1 Johdanto

Eteläisellä Saaristomerellä, Trunsön lähellä, sijaitsee kalliosaari nimeltään Kummelskär. Saaren lounaisosassa on pieni hirsimökki ja sauna mäntyjen katveessa. Kaavassa on osoitettu toinen rakennuspaikka saaren eteläosaan vanhojen mäntyjen keskelle. Maanomistaja on hakemassa saareen uutta ranta-asemakaavaa, jossa rakennuspaikan sijoittamista suunnitellaan uudelleen. Tästä syystä saaren luontoarvoista oli tarve tehdä selvitys päätöksentekoa varten.

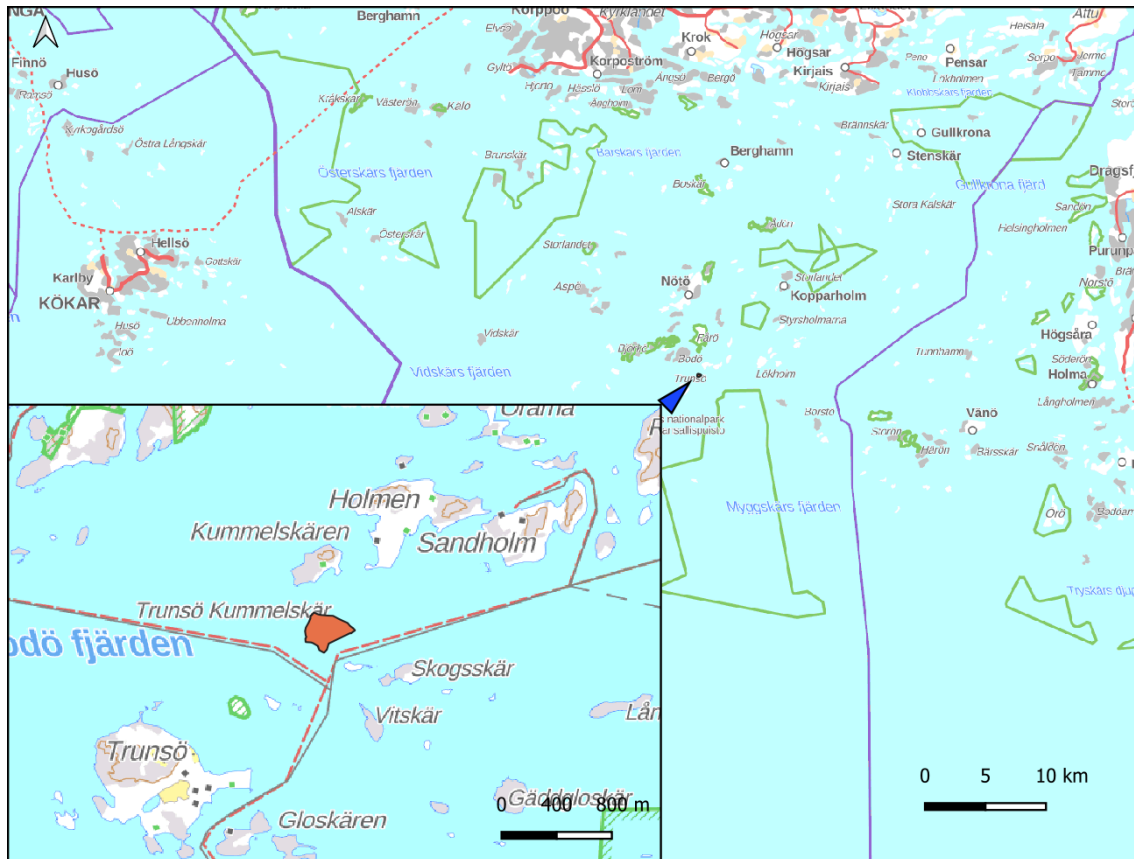
Tämän luontoselvityksen tavoitteena on tuoda esille Trunsö Kummelskärin asemakaava-alueen luonnon piirteitä ja osoittaa arvokkaat luontokohteet ja lajisto. Tässä luontoselvityksessä on kartoitettu luontotyyppejä ja kasvillisuutta sekä pesimälinnustoa.

Toimeksiantajan yhteyshenkilönä on toiminut maanomistaja Ilari Schouwlieger. Hänen lisäksi työn ohjausryhmään ovat kuuluneet arkkitehti Fredrik Lindberg Arkkitehtisuunnittelu Arkitekturum Oy:stä.

Luontoselvityksen maastotyön ja raportin ovat laatineet työryhmä, johon ovat kuuluneet biologi, FM Julia Palorinne (linnut), FM Susanna Pimenoff (kasvit, luontotyytit, linnut). Työtä on ohjannut biologi, FM Susanna Pimenoff Luontotieto Keiron Oy:stä. Raportin kuvat ovat Pimenoffin ja Palorinteen.

2 Selvitysalueen sijainti ja yleiskuvaus

Selvitysalue sijaitsee Paraisten kunnassa, eteläisellä Saaristomerellä Trunsö Kummelskärin saarella, noin 34 km Kasnäsin länsipuolella. Lähimmät suuremmat saaret ovat Trunsö lounaassa, Bodö luoteessa ja Lökholm idässä. Saaren eteläpuolelta kulkee veneväylä Borstöistä Bodön kautta Nötöhön. Saari kuuluu ulkosaariston vyöhykkeeseen. Kummelskärin pinta-ala on lähes 6 hehtaaria.

Kuva 1. Punaisella värjätty selvitysalue sijaitsee eteläisellä Saaristomerellä Trunsön koillispuolella, joka on osoitettu sinisellä nuolella.

3 Taustatiedot

Trunsö Kummelskäriin ei ole luonnonsuojelualuetta, mutta saaren läheisyydessä on useita luonnonsuojelualueita. Saaristomerén kansallispuiston osia on liitetty Natura 2000 -verkostoon sekä SAC että SPA-alueina ja lisäksi jotkut alueet ovat HELCOM:in merellisiä suojelualueita. Näitä ovat Norrörarna -luodot (etäisyys saareen 350 m), Sandholmen (etäisyys saareen 1,2 km), Bodö (etäisyys saareen 1,6 km), Fårö (etäisyys saareen 1,4 km) ja Fliskläppen (etäisyys saareen 2,6 km). Suuri osa näistä alueista on valtion omistuksessa, mutta seassa on myös yksityisiä suojelualueita (Paikkatietoikkuna 2025).

Lajitietokeskuksen tietokannassa ei ole havaintoja, jotka olisivat tarkasti kohdistuneita Trunsö Kummelskäriin. Havaintoja on useista vedessä elävistä lajeista, kuten sinisimpukasta, silmälläpidettävästä rakkohaurusta, yleisistä lajeista ahven- ja hapsivita, jouhilevä, isohaura, sekä punahelmilevä vuodelta 2017 (Suomen lajitietokeskus 2025). Monet havaituista kasvilajeista esiintyvät uhanalaisilla luontotyypeillä rakkohaurupohjat (EN) tai haura- sekä hapsikkapohjat (NT).

Trunsön ympärillä olevien saarien linnustoa on laskettu Saaristomerén ulkosaariston linnustolaskennoissa vuosina 1993-2015 (Vösa ym. 2024). Laskentoja tehtiin minkin pyynnin tehon seuraamiseksi.

Saaren korkeimmalla laella sijaitsee kiviröykkiö. Siitä löytyy tieto muinaisjäännösrekisteristä (tunnus 1000011225), jossa se on luokiteltu kultti- ja tarinapaikat -tyyppiin. Läheisissä Trunsössä ja Sandössä on pronssi- tai rautakautiset hautapaikat ja Sandholmissa lisäksi historiallinen asuinpaikka (Museovirasto 2025).

Saari on kokonaisuudessaan kallioinen eikä varsinaista maakerrostumaa ole syntynyt kallioperän päälle, vaikka siinä on ohuelti pintamaata. Kallioperä on granodioriittia ja gneissigraniittia sekä pohjoisessa mikroliinigraniittia (Geologian tutkimuskeskus 2025).

4 Kartoitusmenetelmät

4.1 Luontotyyppien ja kasvillisuuden kartoitus

Esityönä selvitysalueen luontotietoihin perehdyttiin tutustumalla aiempiin selvityksiin, karttoihin ja rajapintojen tietoihin. Lisäksi luontotyyppejä ja kasvillisuutta havainnoitiin aiemmin keväällä ja alkukesällä tehtyjen lintukartoitusten yhteydessä.

Maastotyön teki Susanna Pimenoff 25.6.2024. Maastokartoitukseen käytettiin yhteensä puoli maastopäivää. Selvitysalue kuljettiin läpi jalan. Luontotyyppit luokiteltiin Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018 -julkaisun (Kontula & Raunio 2018) mukaisesti luontotyyppeihin. Luontotyyppien edustavuutta ja luontoarvoa arvioitiin edellä mainitun julkaisun sekä kansallisen LUOPAS-oppaan (Mäkelä & Salo 2024) mukaisesti. Metsiä arvioitiin mm. puuston iän, rakenteen ja luonnontilaisuuden perusteella. Kasvillisuuden yleispiirteet kartoitettiin luontotyyppejä määritettäessä. Yleiset ja havaitut huomionarvoiset kasvilajit kirjattiin, mutta selvityksen tavoitteena ei ollut laatia kattavaa putkilokasvilistää.

Maastotyössä paikkatiedon keräämiseen ja maastossa kuljetun reitin kirjaamiseen käytettiin GPS-paikkanninta ja QField-mobiilisovellusta, joilta tiedot siirrettiin paikkatieto-ohjelmaan.

4.2 Linnuston kartoitus

Selvitysalueen linnusto laskettiin Koskimiehen ja Väisäsen (1988) kuvaamaa kartoitusmenetelmää soveltaen. Vesilintulaskentaan käytettiin kolme laskentakierrosta.

Kartoituslaskennat suoritettiin ensimmäisellä kierroksella 13.5. ja toisella kierroksella 5.6.2024. Lisäksi myöhään pesintänsä aloittavia lintuja havainnoitiin kasvillisuuskartoituksen yhteydessä 25.6.2024. Aikaväli kattaa ainakin osittain kaikkien Etelä-Suomessa pesivien lajien pesimäkauden. Kaksi ensimmäistä kierrosta suoritettiin aamupäivällä noin klo 10.00–13.00 välillä. Viimeinen käynti juhannuksen jälkeen ajoittui

iltapäivään. Maastotyöhön osallistui kaikilla kierroksilla Susanna Pimenoff ja ensimmäisellä kierroksella myös Julia Palorinne.

Lintujen parimäärä arvioitiin kokoamalla lajikohtaiset havainnot eri laskentakierroksilta samalle kartalle ja arvioimalla sen perusteella pysyvien reviirien sijainnit sekä joidenkin lajien osalta tärkeiden ruokailualueiden sijainnit. Lajikohtaisten reviirien tulkinnassa huomioitiin erityisesti kaikki reviirin pitoon viittaava käyttäytyminen, kuten laulaminen tai pesästä varoittelu. Reviirien tulkinnassa huomioitiin myös löydettyjen pesien sekä maastopoikueiden sijainnit. Reviiriksi tulkittiin useassa eri laskennassa samalla paikalla havaittu koiras tai pari, tai vähintään yhdellä laskentakäynnillä tehty selkeä reviiriin tai pesintään viittaava havainto, kuten poikasten kerjuuääni.

Linnuston kartoituksessa ei laskettu kaikkia lajeja, vaan huomiota kiinnitettiin erityisesti harvalukuisiin lajeihin, uhanalaisiin ja silmälläpidettäviin lajeihin sekä EU:n linnudirektiivin I-liitteen lajeihin ja niitä vastaaviin muuttolintuihin. Tavallisista ja yleisistä lajeista arvioitiin vain niiden esiintyminen selvitysalueella, kun taas erityisesti huomioitavista lajeista arvioitiin jokaisen reviirin keskipisteen tai pesäpaikan sijainti sekä mahdollisten pesimättömiksi arvioitujen lajien osalta tärkeiden ruokailu- tai levähdysalueiden sijainti.

5 Kohteiden arvottamisen perusteet

Ensisijaisesti arvotuksessa huomioidaan voimassa oleva lainsäädäntö ja sen asettamat vaatimukset elinympäristöjen rajauksille. Huomioitavia lakeja ovat luonnonsuojelulaki (64 §, 77 § ja 78 §), vesilaki (2. luku 11 § ja 3. luku 2 §) sekä metsälaki (10 §). Lisäksi arvotuksessa huomioidaan kaikista kartoitetuista tai tiedossa olevista lajiryhmistä tehdyt havainnot ja tulkinnot.

Kohteen edustavuus ja luonnontilaisuus vaikuttavat arvotukseen molempiin suuntiin. Edustavuus määritellään tapauskohtaisesti, sillä se ei ole sama erilaisten lajesiintymien tai elinympäristöjen osalta. Ekologiset yhteydet vaikuttavat arvotukseen lisäten arvoa, jos kohteella on tärkeä ekologinen yhteys tai se muodostaa ekologisen verkoston ydinalueen.

Kohteiden edustavuutta ja luontoarvoa arvioitaessa käytetään seuraavaa kirjallisuutta:

- Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi eli LUOPAS (Mäkelä & Salo 2023)
- Suomen uhanalaiset luontotyypit Lutu (Kontula & Raunio 2018)
- Lajien uhanalaisluokittelu (Hyvärinen ym. 2019)

6 Luontotyypit ja kasvillisuus

Kummelskärin luonto on Saaristomeren ulkosaaristolle tyypillistä, karua ja lajiköyhää muutoin kuin rantavyöhykkeellä. Saaren luontotyypeistä noin kolmasosa on mäntyvaltaista kangasmetsää ja kalliometsää ja noin kolmasosa avointa kalliota ja louhikkoa. Loput saaresta on Itämeren sora- ja somerikkorantoja, rantaniittyjä sekä merenrantakatajikkoa.

Kuva 2. Saaren luontotyypit rajattuina ja numeroituina.

Kummelskärin luonto on jaettu kartalla 9 kuvioon. Ne edustavat seuraavia luontotyyppejä:

1. Itämeren kivikko- ja somerikkorannat nro 5, 6, 9; uhanalaisluokka elinvoimainen
2. Karut merenrantakalliot nro 2, 7, 8; uhanalaisluokka elinvoimainen
3. Mäkikaurakedot nro 1, äärimmäisen uhanalainen
4. Kalliometsät (ulkosaariston mäntymetsät) nro 3, uhanalaisluokka silmälläpidettävä

Kuva 3. Avointa kitukasvuista kangas- ja kalliometsää saaren eteläosassa.

Saaren mäntyä kasvava metsä on tyypiltään lähinnä kalliometsää ja saaristolle tyyppillistä rannikon kuivan kankaan männikköä. Saari vaikuttaa olleen laidunnettu pitkän aikaa, joten vanha puusto kasvaa väljästi. Laidunnuksen loputtua katajikko on päässyt valtaamaan suuria aloja ja myös nuoria mäntyjä on noussut tiheään. Puusto on luonnontilaisen kaltaista, vanhat puut ovat kitukasvuisia ja lakkapäisiä, ja laho-puuta kelojen muodossa on kohtalaisen paljon. Ohut pintamaa on kivikkoista ja katajikko kasvaa mäntyjen alla runsaasti. Aukkopaikoilta löytyi pienikokoista metsäruusua ja heleäorjanruusua ehkä jäänteinä laidunnusajalta. Aluskasvillisuus on harvaa ja sen lajistossa vallitsevat puolukka, metsälauha, poronjäkälät ja seinäsammal. Paikoin kasvaa variksenmarjaa ja kanervaa sekä vähäisesti mustikkaa.

Kuva 4. Saaren pohjoispuoliskolla on runsaasti avointa kalliota.

Saaren kalliot ovat tyypiltään karuja merenrantakallioita ja karuja jäkälä-sammalkallioita. Niiden lajistossa vallitsevat erilaiset jäkälät, kuivuutta sietävät sammalet ja muutamat heinälajit. Avokallioiden painaumissa kasvaa myös tiheinä mattoina variksenmarjaa, juolukkaa, kanervaa ja luoteessa kosteammissa paikoissa jopa saroja sekä tupasvillaa.

Mäntyjä, pihlajia ja koivuja kasvaa harvakseltaan kallion painaumissa ja kivikoissa. Kallioiden välissä ja niiden ympärillä kasvaa runsaasti tiheää merenrantakatajikkoo, joka muodostaa etenkin saaren pohjoisrantaan tiheän yhtenäisen kaistaleen. Pohjoisessa pensaslajistoa rikastuttavat myös upeasti kukkiva koiranheisi, metsäruusu ja heleäorjanruusu.

Kuva 5. Kalliopaljastumien välissä kasvaa tiheää merenrantakatajikkoa.

Kuva 6. Pohjoisrannalla kasvava koiranheisi kukkii valkoisin kukin ja muodostaa syksyksi kirkkaan punaisia marjoja.

Kuva 7. Saaren korkein kallionlaki on luoteessa, jonka suojaisampaan rantaan on kertynyt hiekkaa. Kuvasuunta luoteeseen kohti Bodötä, josta yhteysalus on matkalla kaakkoon. SP 13.5.2025.

Rantaviiva on pääosin soraa, somerikkoa tai kivikkoa, mutta pienialaisesti on myös lohkareikkoa kaakossa. Paikoin kallio ulottuu rantaviivaan asti. Kivikkoista merenrantaniittyä on luoteessa ja pohjoisessa, jossa lajistoon kuuluu yli 10 kasvilajia. Erikseen ei ole rajattu luontotyyppiä kivikkoiset niittyrannat kasvillisuuden pienialaisuuden ja epäyhtenäisyyden vuoksi. Idässä on kivikkorantaa, jossa vesirajan tuntumassa on kapealti suolavihvilää ja meriluikkaa.

Kasvillisuus on rantavyöhykkeellä monipuolista verrattuna muuhun saareen. Aallokko ja tuuli pitävät rannan avoimena, kosteana ja paahteisena. Kasvilajistossa on Saaristomerelle muutamia ominaisia lajeja, jotka ovat harvinaisia Suomenlahdella. Näitä ovat kalliokäärmeenpistoyrtti, rohtokuirimo, merikaali ja merikohokki.

Rannoilta havaittiin lisäksi ketomaruna, keltamatara (vaarantunut VU), rantatädyke, lillukka, suomenlahdennurmikohokki, rantakukka, rantaukonauris, hiirenvirna, keltamaksaruoho, etelänmerisaunio, merimaltsa, maitohorsma, ahomansikka, keltakannusruoho, meripujo ja siankärsämö sekä pietaryrtti. Heiniä edustavat ainakin kastikat, merihaprajuola, ruokohelpi, ja itäosan kuviolla 1 laidunnushistoriaa ilmentävä mäkikaura.

Rantavyöhykkeen pensaslajistoa edustavat tiheät katajikat, mutta siellä täällä myös koiranheisi, mustaherukka ja ruusut.

**Kuva 8. Eteläranta on lähes kasviton somerikko, jossa kasvaa harvakseltaan meri-
kaalia ja keltamataraa. Poukamaan kertyneelle karikkeelle on kasvanut heiniä.**

**Kuva 9. Sileitä rantakallioita on Kummelskärissä hyvin vähän. Tämä kuva on länsi-
rannalta.**

Kuva 10. Hiirenvirnan siniliilat kukat elävöittävät kivikkoista länsirantaa.

Kuva 11. Kalliokäärmenpistoyrtti kasvaa muutamissa paikoissa runsaana. Luoteisranta ja kuvasuunta koilliseen. Kivellä jäkälien peittämä ja meren muovaama vanha kenkä.

Kuva 12. Pohjoiseen avautuvalla rannalla on vähäisesti hiekkaa länsipäässä.

Kuva 13. Merikohokki kasvaa tiheinä mättäinä pohjoisrannalla.

Kuva 14. Pohjoisrannalla on ilmeisesti metsästystä varten rakennettu piilo. Taustalla Sandholms Kummelskär, jossa saaristolintuja näkyi runsaasti.

Kuva 15. Suojaisempi itäranta kasvaa meriluikkaa ja suolavihvilää.

Kuva 16. Rantakasvillisuuteen kuuluvat mm. punakukkainen rantakukka, sininen rantatädyke sekä hiirenvirna.

Kuva 17. Mäkikauraa kasvava, kivinen rantaniitty saaren itäkärjessä on pienialainen. On todennäköistä, että niitty on laidunnuksen loputtua kutistunut ja kutistuu entisestään, ellei katajikkoo raivata.

7 Pesimälinnusto

7.1 Linnuston yleiskuvaus

Lintulaskennoissa havaittiin keväällä ja kesällä 2024 yhteensä 29 lintulajia, joista 15 arvioitiin pesivän selvitysalueella. Sekä laji- että parimäärä saarella on melko matala, ja etenkin vesilintuja ja niiden pesiä löydettiin odotettua vähemmän. Pesimälajeista töyhtötiainen on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) sekä pensaskerttu ja västäräkki silmälläpidettäväksi (NT). Muita kuin pesintään viittaavia havaintoja tehtiin yhdestä vaarantuneesta ja kahdesta silmälläpidettävästä lajista, jotka olivat töyhtötiainen, västäräkki ja pensaskerttu. EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeista pesiväksi tulkittiin lapintiira ja lintudirektiivin muuttolinnuista kivitasku. Pesimälinnut ja muut havaitut lintulajit on luetteloitu liitteessä 1.

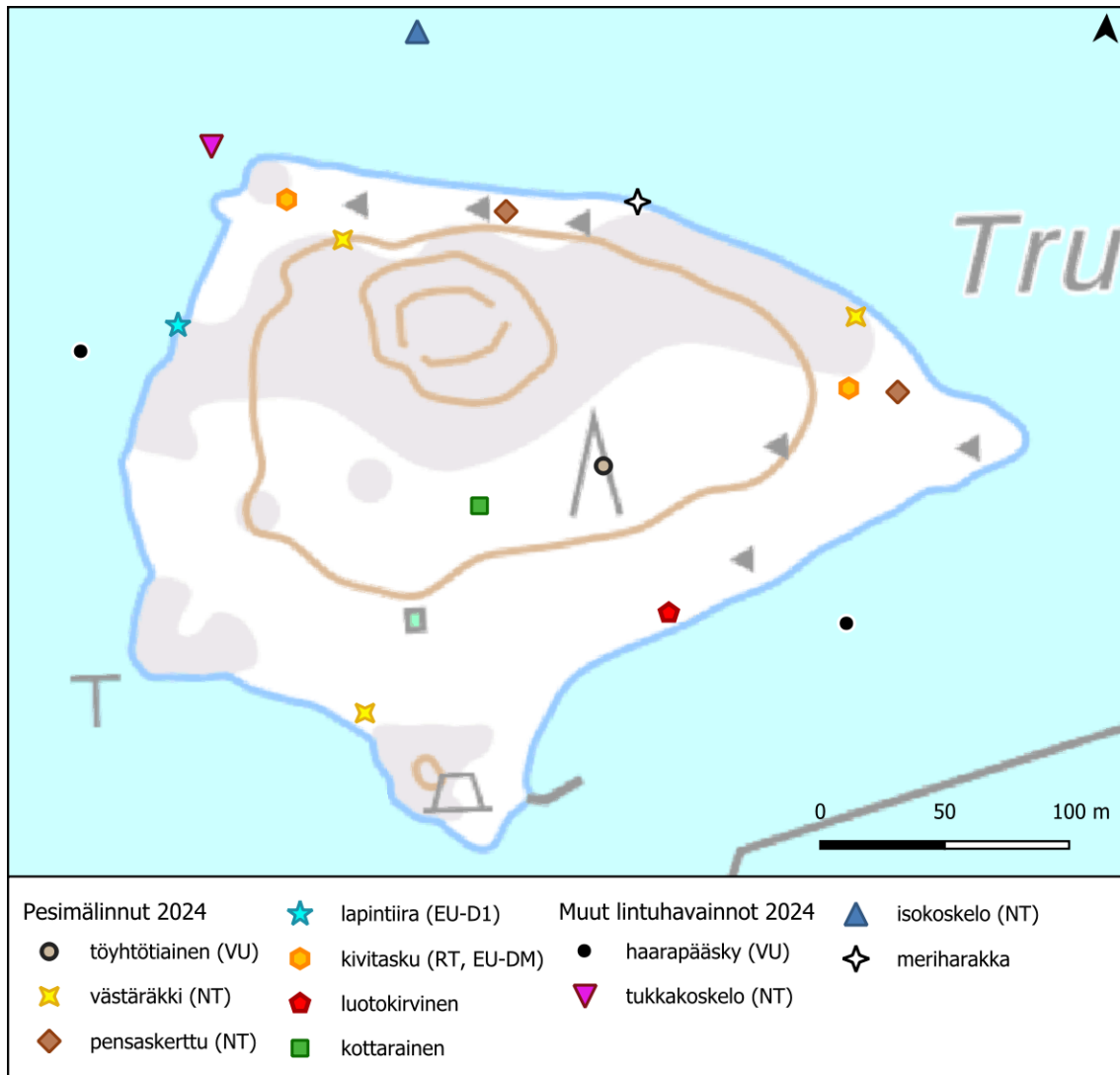
Ulkosaaristolle tyypillisiä pikkulintulajeja ovat västäräkki, pensas- ja hernekerttu. **Luotokirvinen** pesii Suomessa pääosin Itämeren kivikkoisilla, soraisilla ja kallioisilla rannoilla. Saaren kallioilla ja rannoilla liikuskelee ainakin yksi luotokirvispari. Kahlajista saaresta havaittiin vain meriharakka, mutta sen pesintä jäi epävarmaksi. Puna-jalkaviklo pesi läheisillä luodoilla. Saaren lähiluodoilta havaittiin useita lokkilajeja, jotka eivät kuitenkaan pesineet Kummelskärissä. Kalalokin munankuori löytyi saaresta, mutta ei poikasta, joten joko muna on rosvottu saarella tai pudotettu ilmasta.

Vesilinnut ovat havaintojen mukaan saarella hyvin harvalukuisia. Kyhmyjoutsen on pesinyt saaren itäkärjessä pesätarpeiden perusteella, mutta sitä havaittiin vain vedestä kaikilla kartoituskerroilla. Länsiosasta löytyi haahkan raato ja mökin läheltä hanhen munankuori. Rantavesissä ruokaili vesilinnuista tukka- ja isokoskelot, lisäksi myös telkkiä. Vesilinnut vaikuttivat suosivan pohjoispuolella sijaitsevaa Sandholms Kummelskärä ja etelämpänä olevia luotoja. Näistä saarista havaittiin haahkoja, iso- ja tukkakoskeloita, parittelevia lapin- ja kalatiiroja sekä merilokki ja kalalokki.

Tavallisista metsien pesimälajeista havaittiin harmaasieppo (1 poikue), metsäkirvinen (1 pari), pajulintu (1 pari), peippo (noin 3 paria) sekä vihervarpunen (2–3 paria). Korpin nähtiin saalistavan saaren yllä, mutta pesää ei havaittu. Avointen ympäristöjen ja kulttuuriympäristöjen lajeista havaittiin mm. kottarainen (1 pesä) ja hernekerttu (noin 2 paria). Saaristossa esiintyy kanalinnuista oikeastaan vain teeriä, joka on jätöksistä päätellen ruokaillut Kummelskärissä talven aikana.

7.2 Huomionarvoiset lintulajit

Alla esitellään vuonna 2024 lintulaskennoissa havaitut uhanalaiset, silmälläpidettävät sekä EU:n lintudirektiivin I-liitteen lintulajit ja lintudirektiivin muuttolinnut, jotka pesivät selvitysalueella. Lisäksi mainitaan alueella säännöllisesti ruokailevat linnut.

Kuva 18. Uhanalaiset ja silmälläpidettävät linnut, EU:n lintudirektiivin lintulajit sekä muut kiinnostavat lintuhavainnot selvitysalueella vuonna 2024.

Töyhtötiainen (VU) on niin varttuneiden kuusimetsien kuin karujen kalliomänniköidenkin tyyppilajeja. Laji on kärsinyt tehometsätaloudesta jo 1960-luvulta lähtien ja sen tapaa etelärannikon talousmetsistä yhä harvemmin. Ainakin yksi töyhtötiainen pari pesi saaren eteläosan mäntymetsikössä.

Västäräkki (NT) hakeutuu ihmisen seuraan ja pesii mielellään pihapiireissä, silta-rakenteissa ja kivikasoissa. Lajin kanta on taantunut nopeaan tahtiin, mihin syynä lienevät muutokset maamme maatalousympäristöissä, mutta myös elinympäristönmuutokset talvehtimisalueilla. Selvitysalueella liikuskelu useita västäräkkejä ja yhteensä kolmen parin arvioitiin pesivän eri puolilla selvitysalueetta.

Pensaskerttu (NT) on puoliavoimien pensaikkojen laji, jonka tapaa usein mm. metsänreunojen, ojanvarsien, laidunten ja hakkuuaukioiden pensaista. Sen taantumisen syyt liittyvät ainakin osin talvehtimis- ja muuttoalueilla tapahtuneisiin muutoksiin. Se on tavallinen Etelä-Suomen kulttuuriympäristöissä. Kaksi pensaskerttua lauloi selvitysalueen pohjoisosan pensaikoissa.

Lapintiira (EU-D1) pesii Etelä-Suomessa pääasiassa merenrannikoilla, etenkin ulkosaaristossa. Selvitysalueen rannoilla liikuskelee useita lapintiiroja, joista ehkä yhden parin arvioitiin pesivän selvitysalueella.

Kivitasku (RT, EU-DM) on kaikenlaisten avointen, kivikkoisten elinympäristöjen näkyvä pesimälaji. Selvitysalueen pohjoisosan kallioilla havaittiin kaksi paria kivitaskuja.

Haarapääsky (VU) pesii usein kulttuuri- ja maatalousympäristössä rakennuksen seinään tai esimerkiksi sillan alle tekemässään savipesässä. Sen kanta on vähentynyt voimakkaasti mm. maatalouden tehostumisen vuoksi. Haarapääskyjä saalisteli selvitysalueen rantavesissä, mutta pesäpaikoista ei tehty havaintoja.

Haahka (EN) on ollut saaristomme runsaslukuisimpia lajeja, mutta sen kanta on taantunut voimakkaasti 2000-luvulla. Yhtenä syynä on merikotkan aiheuttama saalistuspaine, mutta syitä on useita ja ilmeisesti osin tuntemattomiakin. Haahkan pesiä ei saaresta onnistuttu löytämään, mutta linnun raato ja yksi muna havaittiin. On mahdollista, että yksittäinen emo on yrittänyt pesiä saarella, mutta on yhtä lailla mahdollista, että munankuori on pudotettu ilmasta.

Tukkakoskelo (NT) merenrantojen laji, joka on Itämerellä esimerkiksi vieraslajien, kuten minkin, saalistuksen vuoksi taantunut 2000-luvulla voimakkaasti. Kannan lasku on kuitenkin viime vuosina tasaantunut. Yksi tukkakoskelopari ruokaili saaren luoteispuolen rantavesissä, mutta sen pesäpaikkaa ei saatu selville.

Isokoskelo (NT) pesii monenlaisissa vesistöissä, ja myös sen kanta on taantunut samaan tapaan ja samantyyppisistä syistä, kuin tukkakoskelon. Yhteensä seitsemän koirasta liikuskelee saaren läheisyydessä, mutta pesintään viittaavia havaintoja ei lajista tehty.

Meriharakka on helposti havaittava Itämeren rantojen kahlaaja, joka viihtyy myös kaupunkialueiden puistoissa ja avomailla. Se saattaa tehdä pesänsä esimerkiksi kivikon syvennykseen tai rakennuksen katolle. Meriharakan kanta on Suomessa elinvoimainen, mutta maailmanlaajuisesti se on luokiteltu silmälläpidettäväksi. Yksi meriharakka liikuskelee selvitysalueen pohjoisrannalla, mutta sen pesäpaikkaa ei saatu selville.

Kuva 19. Saaren itäkärjen kivillä kasvaa haavankeltajakälä, joka osoittaa lintujen lepäilevän kivillä. Ranta avautuu itään ja etelään.

8 Muu lajisto

Selvitysalueella havaittiin jätöksiä saukosta, jotka se oli jättänyt reviirin merkeiksi saaren laituriin ja pohjoisrannan kivelle. Saukko vaikuttaa saalistaneen saaren rantavesissä, mutta pesää ei saaresta löydetty. Saukon pesä on luonnonsuojelulain 78 §:n tiukasti suojelama. Lisäksi saukko kuuluu luontodirektiivin liitteiden II ja IVa lajeihin.

Selvitysalueella havaittiin useita talvihorroksesta heränneitä **käärmeitä** ensimmäisellä käynnillä 13.5. Havaittuja matelijoita ovat kyy, rantakäärme ja sisilisko.

Hyönteisistä havaittiin mm. sitruunaperhonen, naurisperhonen ja kultakuoriainen ruusun kukassa.

Mitään haitallisia vieraslajeja ei havaittu. Saaristomerellä on menestyksekkäästi pyydetty minkkejä jo yli 20 vuoden ajan, ja myös supikoiria on pyydetty samalla (Högmander 2024). On siksi epätodennäköisistä, että saarella majailisi näitä haitallisia vieraslajeja, vaikkakin niitä saattaa vierailla satunnaisesti.

Kuva 20. Rantakäärme pakeni kartoittajaa.

Kuva 21. Kultakuoriainen heleäorjanruusun kukassa.

9 Johtopäätökset ja suositukset

Trunsö Kummelskär on Saaristomeren **ulkosaaristolle tyypillinen kallioinen saari**, jonka luonto on äärevien olosuhteiden ja perinteisen saaristolaiskulttuurin muovaama. Saaren korkeimmalla kallionlaella on kiviröykkiöstä muodostuva muinaisjäännös. Saaressa kasvaa useita vanhoja mäntyjä väljästi ja niiden seassa runsaammin nuorta puustoa ja joitakin niittylajeja, mikä kieli laidunnushistoriasta. Lahopuuta on kohtalaisesti lähinnä mäntykelojen muodossa. Saaressa on vähällä käytöllä ollut hirsimökki ja pieni sauna. Saareen pääsee rantautumaan suurehkoon laituriin, jota suojaa aallonmurtaja.

Kalliosaaren loivat rinteet ovat pitkälti tiheän katajikon valtaamia, josta on seurannut **niittylajiston** elintilan kaventuminen rantavyöhykkeelle. Kallioperä on karua tai korkeintaan keskiravinteista, joten rikasta kalkinsuosijakasvillisuutta ei esiinny, mutta silti joitakin vaateliaampia kasvilajeja saarella esiintyy. Näitä ovat esimerkiksi koiranheisi, käärmeenpistoyrtti ja merikohokki. Uhanalaisista kasvilajeista esiintyy vähäisessä määrin keltamataraa, joka näyttää puhdaslajiselta eikä lajiristeymältä.

Kuva 22. Uhanalaisluokaltaan vaarantuneeksi luokiteltua keltamataraa kasvaa harvakseltaan rannan tuntumassa.

Pesimälinnusto on yllättävän niukkaa eikä saaresta havaittu vesilintujen selkeää pesintää. Havaintojen vähäisyys saattaa johtua myös ensimmäisen kartoituskierroksen ajoituksesta, koska kevät 2024 oli myöhäinen ja vesilinnut eivät olleet käyntiajankohtana vielä pesillään. Toisaalta lähiluodot tarjoavat metsäistä saarta paremmat olosuhteet vesilinnuille, jotka mielellään pesivät lokki- ja tiirayhdyskuntien

suojaassa. Pikkulintuja sen sijaan havaittiin hieman odotettua enemmän, sillä saarella pesi sekä luotokirvinen, kivitasku että kottarainen.

Kummelskär sijaitsee lähellä useita Saaristomeren kansallispuistoon lukeutuvia **luonnonsuojelualueita**, jotka ovat myös Natura-alueita. Näistä lähin on Norrörarna lounaassa, johon etäisyys on vain 350 metriä. Kummelskärin ohitse kulkee yhteysaluksen käyttämä veneväylä, ja saaren eteläkärjessä onkin veneväylään liittyvä loisto. Veneliikenne saaren ohitse ei todennäköisesti ole yhtä vilkasta kuin pääväylällä Kasnäsistä länteen, jossa kulkee runsaasti pienveneitä, etenkin keskikesällä. Liikenteen aiheuttama aallokko muovannee karkeita somerikkorantoja luontaiseen merenkäyntiin nähden vain vähän enemmän.

Kummelskärin **luontoarvot** perustuvat sijaintiin ulkosaaristossa, luonnon kauneuteen, vanhaan puustoon, mäkikaurakedon uhanalaiseen luontotyyppiin, rantakasvilisuuteen ja vähäiseen saaristolinnustoon ja muuhun saaristolle tyypilliseen eläinlajistoon. Saarella olevan mökin käyttö ei aiheuta suorilla vaikutuksilla muutosta saaren luontoarvoihin suuntaan tai toiseen. Epäsuoria vaikutuksia voi syntyä esimerkiksi häiriöistä, tallauksesta, lahopuun käytöstä polttopuuna tai katajikon karsimisesta, jonka vaikutuksesta niittylajistolle syntyy lisää elintilaa.

Saareen on kaavassa osoitettu toinen **rakennuspaikka** keskelle vanhinta männikköä, jossa on kitukasvuisia ja reilusti yli satavuotiaita mäntyjä. Vanhimmat puut ovat todennäköisesti useita satoja vuosia vanhoja. Rakennuspaikan siirto metsänreunaan säästäisi todennäköisesti vanhoja puita kaatamiselta ja juuriston kulumiselta. Tämä edistäisi välillisesti seuralaislajiston elinolosuhteita, mutta sitoisi myös vanhaan puuhun sidottua hiiltä pidempään, kuin jos puita kaadettaisiin. Uuden rakennuspaikan sijoittaminen metsänreunaan voi osaltaan muuttaa maisemallista arvoa. Rakennusten suunnittelussa on suositeltavaa huomioida lintujen törmäysriski ikkunoihin, jos ne heijastavat tai lintu tulkitsee reitin talon läpi.

Vanhojen mäntyjen elinvoimaa lisääisi nuoren puuston harventaminen niin, että vanhojen puiden latvuksilla on runsaasti tilaa, niille riittää valoa sekä juurille riittää ulkosaariston vähäistä sadevettä. Niittylajiston elinympäristö voisi laajentua, jos katajikkoa karsittaisiin rannan puoleiselta reunaltaan.

Kuva 23. Olemassa oleva hirsimökki on rakennettu männikön reunaan lähelle kivistä rantavallia. Mökin punainen väri pilkottaa kuvan keskilinjan vasemmalla puolella.

Kuva 24. Voimassa olevassa kaavassa osoitettu rakennuspaikka kasvaa vanhoja mäntyjä.

Kuva 25. Maanomistajan toivoma rakennuspaikka on katajan peittämää avokallion ja metsän reunaa. Kasvien lajimäärä tässä kohdassa on hyvin niukka muodostuen pitkälti männyistä, katajasta ja variksenmarjasta.

10 Lähteet

- Geologian tutkimuskeskus 2025: GTK:n karttapalvelut Maankamara, karttatasot maankamara 1:20 000/1: 50 000 ja kallioperä 1:200 000. [URL: <https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>]
- Hyvärinen E., Juslén A., Kemppainen E., Uddström A. & Liukko U-M. [toim.] 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. s. 704.
- Högmänder J. 2017: Kansallispuiston onnistunut pienpetojen poisto. Tietolaatikko 6.1, ss. 68-70. Teoksessa: Vösa R., Högmänder J., Nordström M., Kosonen E., Laine J., Rönkä M. & von Numers, M. 2017: Saaristolinnuston historia, kannankehitys ja nykytila Turun saaristossa. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 226.
- Kontula T. & Raunio A. [toim.] 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja - Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018. s. 925.
- Koskimies P. & Väisänen R. A. 1988: Linnustoseurannan havainto-ohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo. URL: <https://tietopankki.luomus.fi/wp-content/uploads/2023/02/Saaristolintulaskennan-ohjeet.pdf>
- Suomen Lajitietokeskus 2025: Havaintotieto- ja lajitieto-portaali. – Suomen Lajitietokeskus. Ote havainnoista huhtikuu 2025. [URL: <https://laji.fi/>]
- Museovirasto 2025: Arkeologiset kohteet, ote huhtikuu 2025. URL: https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_default.aspx
- Mäkelä K. & Salo P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. – Suomen ympäristökeskus SYKE. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. 374 s. ISSN 1796-1726 (verkkoj.).
- Nieminen M. & Ahola A. [toim.] 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017. ss. 1-278. ISBN 978-952-11-4638-1.
- Paikkatietoikkuna 2025: Suojelualue-tasot, ote huhtikuu 2025. URL: <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>
- Sierla L., Lammi E., Mannila J. & Nironen M. 2004: Direktiivilajien huomioonottaminen suunnittelussa. – Suomen Ympäristö 742. 113 s.
- Vösa R., Högmänder J., Nordström M., Kosonen E., Laine J., Rönkä M. & von Numers, M. 2017: Saaristolinnuston historia, kannankehitys ja nykytila Turun saaristossa. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 226.

Liite 1. Trunsö Kummelskär havaittu lintulajisto vuonna 2024					
Tieteellinen nimi	Suomenkielinen	Ruotsinkielinen	Uhan	Direkti	Laatu
<i>Cygnus olor</i>	kyhmyjoutsen	knölsvan	LC	-	pesivä
<i>Somateria mollissima</i>	haahka	ejder	EN	EU-DM	pesivä
<i>Sterna paradisaea</i>	lapintiira	silvertärna	LC	EU-D1	pesivä
<i>Anthus trivialis</i>	metsäkirvinen	trädpiplärka	LC	-	pesivä
<i>Anthus petrosus</i>	luotokirvinen	skärpiplärka	LC	-	pesivä
<i>Motacilla alba</i>	västäräkki	sädesärla	NT	-	pesivä
<i>Oenanthe oenanthe</i>	kivitasku	stenskvätta	LC	EU-DM	pesivä
<i>Sylvia curruca</i>	hernekerttu	ärtsångare	LC	-	pesivä
<i>Sylvia communis</i>	pensaskerttu	törnsångare	NT	-	pesivä
<i>Phylloscopus trochilus</i>	pajulintu	lövsångare	LC	-	pesivä
<i>Muscicapa striata</i>	harmaasieppo	grå flugsnappa	LC	-	pesivä
<i>Lophophanes cristatus</i>	töyhtötiainen	tofsmes	VU	-	pesivä
<i>Sturnus vulgaris</i>	kottarainen	stare	LC	-	pesivä
<i>Fringilla coelebs</i>	peippo	bofink	LC	-	pesivä
<i>Carduelis spinus</i>	vihervarpunen	grönsiska	LC	-	pesivä
<i>Bucephala clangula</i>	telkkä	knipa	LC	-	ruokaileva
<i>Mergus serrator</i>	tukkakoskelo	småskrake	NT	-	ruokaileva
<i>Mergus merganser</i>	isokoskelo	storskrake	NT	-	ruokaileva
<i>Tetrao tetrix</i>	teeri	orre	LC	EU-D1	ruokaileva
<i>Haliaeetus albicilla</i>	merikotka	havsörn	LC	EU-D1	ruokaileva
<i>Haematopus ostralegus</i>	meriharakka	strandskata	LC	-	ruokaileva
<i>Charadrius hiaticula</i>	tylli	större strandpij	LC	-	ruokaileva
<i>Tringa totanus</i>	punajalkaviklo	rödbena	NT	EU-DM	ruokaileva
<i>Sterna hirundo</i>	kalatiira	fisktärna	LC	EU-D1	ruokaileva
<i>Larus canus</i>	kalalokki	fiskmå	LC	-	ruokaileva
<i>Larus argentatus</i>	harmaalokki	gråtrut	VU	-	ruokaileva
<i>Larus marinus</i>	merilokki	havstrut	VU	-	ruokaileva
<i>Hirundo rustica</i>	haarapääsky	ladusvala	VU	-	ruokaileva
<i>Corvus corax</i>	korppi	corp	LC	-	ruokaileva